

Jacques Brooijmans

MORGEN
KAN HET
ANDERS
ZIJN

Clavis
YOUNG ADULT

Andere boeken van Jacques Brooijmans bij Clavis

Dwaalsporen

Tweesprong

Echt waar

Spinsels van een kater

De vijfde jongen

Neil en ik

Het jaar van de veranderingen

Het jaar van de onthullingen

Jordi

En toen kwam Timothy

Jacques Brooijmans

Morgen kan het anders zijn

© 2023 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Amsterdam – New York

Omslagontwerp: Clavis Studio

Trefw.: coming of age, seksualiteit, LGBTQ+, politiek, democratie, kunst

NUR 285

ISBN 978 90 448 5248 6

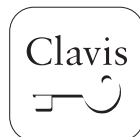
D/2023/4124/275

Alle rechten voorbehouden

www.clavisbooks.com

Jacques Brooijmans

**MORGEN
KAN HET
ANDERS
ZIJN**

ZONDAG

5

SEPTEMBER

Nog een jaar te gaan op de middelbare school. Hoe kom ik deze maanden het beste door, zonder Brent en zonder Ilse?

Dit jaar alleen maar doen wat ik van leraren moet doen, is een slecht idee. Ik ga deze tijd gebruiken om mezelf beter te leren kennen. Dat lijkt me belangrijker dan slagen voor mijn eindexamen, al moet dat wel gebeuren. Ik heb geen zin in oponthoud. Dit moet echt het laatste schooljaar zijn. Het idee alleen al dat ik een extra jaar op Brent zou gaan achterlopen.

Slagen dus, dat zal me natuurlijk tijd kosten en daar moet ik niet over zeuren. Laat ik het lot niet tarten.

Verder kan ik wel alle ruimte nemen. Me niet alleen formeel op de toekomst voorbereiden, maar ook informeel. Terreinen verkennen die op mijn pad komen of die ik zelf kies. Zoals seksualiteit. Nee, dat klinkt wat steriel. Seks. Ja, dat belooft meer. Ooit liep ik voor op leeftijdgenoten, maar er is sprake van de wet van de remmende voorsprong.

Laat ik er een spannend jaar van maken. Nieuwe mensen leren kennen, me in hen verdiepen. Mijn vrijheid benutten, nu ik hier toch alleen ben. Hopelijk valt er wat te kiezen. Of de banden aanhalen

met personen die ik al ken, dat is ook een optie. Hoe opener ik word, hoe beter. Iets ondernemen, dit jaar niet laten verpieteren. Me niet zielig in mijn eentje terugtrekken, nu ze allebei zijn vertrokken, Brent en Ilse.

Laat ik alle mogelijke blikken in de toekomst werpen. In mijn toekomst, in onze toekomst.

Lieve Brent,

Nu Ilse is verhuisd en jij een jaar hebt overgeslagen, hebben jullie me wel mooi aan mezelf overgeleverd. Maar ik heb besloten om de leegte te lijf te gaan en iets bijzonders van dit jaar te maken. Een sterk slotakkoord breien aan deze jaren op de middelbare school. Ik wil niet als een ongemotiveerde scholier alleen doen wat me gevraagd wordt.

Om mezelf te dwingen dit proces goed tot me door te laten dringen, moet ik het opschrijven.

Van begin af aan geef ik mezelf allerlei opdrachten. Nieuwe contacten leggen, onverwachte wegen inslaan, mezelf verrassen, links en rechts kennis opdoen. Aan het eind moet ik mezelf beter hebben leren kennen, en wil ik mijn tijd goed hebben besteed. Misschien ben ik dan ergens uitgekomen waar ik nu nog geen idee van heb. Dat lijkt me wel wat.

Indirect hebben Ilse en jij daar dan de hand in gehad, door te vertrekken. Ik wil jullie afwezigheid in mijn voordeel laten uitvallen. Jij met je slimheid, ik laat me er niet door uit het veld slaan.

Op deze manier wordt het vast een druk jaar, maar volgens mij valt het nuttige met het aangename te verenigen. Achteraf wil ik kunnen zeggen dat ik geleefd en geleerd heb, en dus niet alleen op school. Ik wil verkennen, meer te weten komen, méér begrijpen. Meer uit zelfs de simpelste ervaringen halen. Het zijn geen heel concrete doelen, want ik wil tenslotte de vrijheid onderzoeken en niet mezelf iets dwingends opleggen.

Wie weet zal ik soms raar, onaf, tegenstrijdig of onvoorspelbaar overkomen. Of mezelf herhalen. Kun je daartegen?

Als ik ergens niet uit kom, moet ik daar maar een heldere vraag van maken. Vaagheid wil ik namelijk graag de nek omdraaien, nog voor ze het daglicht bereikt. En zeker betekenisloosheid, nietszeggendheid. Futiliteiten zijn nog vervelender dan vaagheden. Dat zal jou wel aanspreken, nu je de weg van de wetenschap bent ingeslagen.

Ik zal dus kritisch op mezelf moeten worden, heel kritisch, zowel op wat ik schrijf als op alles wat ik doe. Elke vrijheid kent zijn beperkingen.

Laat ik vooral niets dramatiseren. Zo nodig kun jij me waarschuwen, want gelukkig zijn we elkaar niet verloren.

Liefs van Jordi

Bericht van Brent aan Jordi

Wees vooral af en toe raar, onaf, tegenstrijdig of onvoorspelbaar. Net als de meeste wetenschappers. Ze worstelen zich vaak genoeg door onhelderheden heen. Eigenwijs zijn ze ook: ze hebben de neiging om elkaar onophoudelijk te corrigeren.

Gelukkig komt daar regelmatig iets goeds uit voort.

Je Brent

DINSDAG

7 SEPTEMBER

Pas zag ik een theaterstuk met onze klas waarin chaos en orde elkaar afwisselden. Het speelde zich af in een drukke stadswijk. Als ze hun leven daar op orde hadden, zochten de mensen naar chaos, en wanneer het daarna uit de hand liep, vroegen ze steeds dringender om orde. Zodra die tot stand was gekomen, kwam langzaam de roep om meer losheid weer op gang, tot er weer chaos ontstond. Zo ging het de hele tijd heen en weer.

Voordat ik afgelopen zomer met Brent op vakantie ging, bracht ik een week in Noorwegen door met mijn ouders en mijn zusje Luna. Het lag al jaren in de bedoeling. We kwamen in Stavanger terecht, waar een Italiaanse kunstenaar net foto's en filmpjes van de stad had gemaakt met teksten erbij, die geëxposeerd werden.

Een maand lang maakte hij elke dag een boek, om perfectionisme voor te zijn. Dat was fase één. Een drukke, chaotische fase, waarin hij alles opschreef wat hij kon bedenken en foto's maakte van ieder ding dat hij zag.

Maar zoals de mens is, zocht ook hij weer nieuwe ordes. Opmerkelijke sporen, overeenkomsten, verschillen. Dat was fase twee. De Italiaan bracht orde aan in zijn zelfgekozen chaos door een stap naar

achteren te zetten en overzicht te bieden met allerlei indelingen.

Er volgde zelfs nog een derde fase, waarin hij zich concentreerde op één wijk van de stad.

Ik moet eerlijk zeggen dat dit hele proces me fascineerde. Eerst chaos, dan orde in de chaos. En vervolgens concentratie op een kleiner veld, verdieping, het grote bekijken in het kleine.

In de chaos kan natuurlijk van alles onderdak vinden: tijdverspilling, onrust, zinloosheid, het onbegrijpelijke, het niets. Ook vaagheid en futiliteiten.

Ik moet even orde scheppen en enkele woorden verklaren.

Vaagheid, of onhelderheid, wil zeggen: slecht geschreven of verwoord.

Futiliteiten: flauwekul.

Ik wil ze allebei vermijden, zoals ik al aan Brent schreef. Daarmee leg ik mezelf een beperking op in mijn zoektocht naar de vrijheid, en sla ik een stuk van fase één over. Chaos mag dan wel openstaan voor onafheid en tegenstrijdigheid (allebei deel van een proces), maar het mag geen vrijbrief voor alles worden. We willen onszelf soms verliezen, maar niet kwijtraken. We willen loslaten en toch vasthouden.

Wat dan met onrust? Pas geleden lag ik een uur wakker en begon ik in bed druk te associëren. Van de ene gedachte kwam de andere. Ik ben opgestaan en heb ze opgeschreven. (*Wat vind jij mooi aan het woord 'melodie'? Mijn lichaam is een melodie. Wat betekent voor jou autonomie? Vind jij eenzaamheid autonomie? Zoek je de autonomie in de blik van de ander?*) Wat ik hier nu heb opgeschreven, is trouwens maar een deel van de oorspronkelijke aantekeningen. Zo heb ik dus toch alweer enige orde in de chaos aangebracht.

Met de gedachte 'chaotisch maar creatief' viel ik in slaap. Onrust die tot rust leidt.

Net als de vrijheid heeft ook de chaos zijn grenzen. Je moet altijd ergens stoppen, anders word je gek. Stoppen en weer doorgaan. Slapen en weer verder associëren. En tussendoor opschrijven.

Het stomste wat ik daarbij kan doen, is iets wat betekenisloos is verkopen als betekenisvol, en iets wat onhelder is als helder. Als ik dat weet te vermijden, ben ik op de goede weg. Alleen zal het van het moment en de context afhangen of iets betekenisvol oplicht en helder schijnt. Aan tegenspraak kan ik dan niet ontkomen, dat weet ik nu al.

Maar laat ik onvermijdelijke kronkels, hobbels en bochten achteraf niet glad en recht gaan maken. Dat zou het tasten en stoten in de menselijke zoektocht te veel verdoezelen.

Lieve Ilse,

Je denkt te veel, zeggen ze tegen me. Ze, dat zijn mijn ouders en anderen. Blijkbaar valt het op. Ook jij hebt dat weleens tegen me gezegd. Dan denk ik: denken anderen dan niet of veel minder? Verbergen anderen beter dan ik dat ze denken?

Jij hebt zelf voor mij niet verborgen weten te houden dat je veel denkt. Ook al lijkt je het in stilte te doen, of tussen de bedrijven door. En dan ineens kom je op de proppen met het resultaat van wat niet anders dan een heel denkproces kan zijn geweest.

Wanneer wordt denken te veel? Als het piekeren wordt? Ik heb besloten niet meer te piekeren, alleen maar te denken.

Ik heb nagedacht over een jaar zonder jou, tenminste op school, in het dagelijkse leven. Het jaar dat nog bijna helemaal, ongerept en wel, voor me ligt. Er zijn dagen geweest dat ik het jou en Brent kwalijk nam dat jullie ervandoor zijn gegaan (die bewoording alleen al). Oneerlijk natuurlijk: jij kon er niets aan doen dat je ouders verhuisden vanwege werk, en Brent kan het ook niet helpen dat hij slim genoeg was om een jaar eerder eindexamen te doen.

Jullie vertrek heeft mij ertoe gebracht om alle ramen en deuren van dit jaar open te gooien en mezelf bloot te stellen voor wie en wat dan ook. Ook voor mezelf. Ik bedoel, het is een houding. Ik kan me zuchtend en steunend door zo'n jaar heen slepen, niemand zou daarvan opkijken en ik zou vast het einde wel halen, maar daar pas ik voor. Idioot toch om van je laatste jaar op de middelbare school een weggegooid jaar te maken. Het is een jaar om te vieren. Het begint bij mij met denken. Stilstaan bij wat er met me gebeurt. Bewust stappen zetten.

Eerlijk is eerlijk, Brent en jij zullen vast ook in dit jaar een grote rol in mijn leven spelen. Maar ik ben van niets of niemand afhankelijk. Dat was ik al niet, maar nu is dat nog duidelijker en uitgesprokener.

Of is het allemaal een grote maskerade om mijn wanhoop weg te schminken?

Tot binnenkort,
liefs van Jordi

Lieve Jordi,

Dus door het vertrek van Brent en mij heb jij de vrijheid kunnen nemen om iets bijzonders van dit eindexamenjaar te gaan maken. Je hebt je kans gegrepen doordat wij opgerot zijn, begrijp ik dat goed?

Nou, graag gedaan, zou ik zeggen. Altijd mooi als mensen hun kansen pakken.

In wat je nu zegt en doet, zit iets wat ik altijd aantrekkelijk aan je heb gevonden.

Je weet toch dat je nog niet van me af bent?

En het is geen grote maskerade om je wanhoop weg te schminken. Die opmerking maak je juist om je hoopvolle ernst te camoufleren.

Kussen van Ilse

VRIJDAG

10 SEPTEMBER

Een paar dagen geleden bedacht ik nog dat ik het mezelf dit jaar makkelijk ga maken en geen druk ga leggen op mijn plannen. Mijn doel is duidelijk: intensiteit. Verder kan en mag alles.

Prompt zegt Brent vandaag dat hij het zichzelf heel moeilijk wil gaan maken. Hoe moeilijker, hoe beter.

Dat zet me dan toch weer aan het denken, zoals me zo vaak gebeurt met Brent. Altijd precies net die andere kant kiezen, dat hangt aan hem zonder dat hij zich daarvan bewust is.

‘Zo hoog mogelijke eisen aan mezelf stellen,’ zegt Brent, ‘om zo snel mogelijk de beste resultaten te halen.’

Zijn hele jonge leven lang wilde hij reisleider worden en reisverhalen en -gidsen schrijven. Het leek mij een aangename toekomst, tot hij een half jaar geleden van de ene op de andere dag van dat plan afstapte.

Ik duizelde ervan. Jarenlang had ik hem gezien als mijn voorbeeld, als iemand die van jongens af wist wie hij was en wat hij met zijn leven wilde, zonder er veel woorden aan vuil te hoeven maken. Alles wat hij deed, ging gepaard met grote vanzelfsprekendheid.

Het bouwwerk Brent donderde zomaar ineens in elkaar. Al moet

ik zeggen dat hij zijn 'toon van leven' aardig in stand hield. Op het moment dat die omwenteling kwam, tastte dat die vanzelfsprekendheid niet aan.

Hijzelf noemt nu dat reisleaderschap een jeugdfantasie, zoals andere jongens, jochies meestal, brandweerman, voetballer of piloot wilden worden. Jaja, maar bij hem ging het verder, en hij hield het veel langer vol. Hij bereidde zich bij wijze van spreken al op zijn toekomstige taak voor. Het scheelde niet veel of hij kon zo aan de slag. En hij was nogal wat origineler dan al die anderen met hun nageaapte, overbekende dromen. Sorry dat ik het zeg.

Brent is veel slimmer dan ik. Hij weet van die wiskundige raadsels waar een normaal mens gek van wordt – ik in elk geval – in een paar minuten tijd op te lossen. En als ze echt lastig zijn, doet hij er een kwartier over.

Vrijwel door de hele middelbareschooltijd heen was ik bang om hem kwijt te raken, en nu is het dan zover. De laatste klas zal ik zonder hem moeten afwerken, nu hij er echt in is geslaagd om een jaar minder over de middelbare school te doen.

Het afgelopen jaar zat hij al niet meer bij mij in de klas, wat ik afgrijselijk vond. Maar we zagen en spraken elkaar elke dag.

Na zijn voorsprong heeft hij nu letterlijk afstand van mij genomen. Hij gaat als zeventienjarige ecologie studeren in een andere stad en hij heeft zich voorgenomen een bijdrage te leveren aan het redden van de wereld.

Dat de wereld gered moet worden, is duidelijk voor hem, al doet hij daar ook wel weer heel nuchter over. Wie een bijdrage kan leveren, moet dat niet nalaten. Het houdt de spanning en de vaart er volgens hem in; mensen hebben het in feite nodig dat de wereld

gered moet worden. Als de zaak verloren is, is dat hopeloos, dan gaan we er geleidelijk aan en is het over en uit. Maar het is een tijdelijke hopeloosheid, zegt Brent. Als de zaak daarentegen definitief gered zou zijn, is dat nog hopelozier. Dat wil zeggen: voorgoed hopeloos. De hopeloosheid van eeuwig gemak, onontkoombare zekerheid en onvermijdelijke gezapigheid.

Gelukkig is dat laatste een illusie, meent hij. Zo ver zal het echt nooit komen.

In ieder geval heeft hij een nieuwe missie. En al weet ik tegenwoordig dat niets zeker is, ik denk toch dat hij deze nog langer zal volhouden dan de eerste.

Jordi zit in het laatste jaar van de middelbare school, zonder zijn beste vrienden Brent en Ilse. Hij besluit iets bijzonders te maken van dit jaar. Hij wil zich openstellen voor alles en voor iedereen die in zijn leven opduikt. Zo raakt hij geïnspireerd door zijn klasgenote Marieke, die steeds uitgesprokener voor democratische rechten vecht. De verliefde Björn, in politiek opzicht zijn tegenpool, brengt hem op zijn beurt onverwacht in verwarring. Intussen trekt de Praagse kunststudente Irina hem haar spannende wereld in. Gelukkig vindt hij houvast in de gesprekken met zijn grootvader.

Onzeker in het leven en de liefde begint Jordi te schrijven over alles wat hem bezighoudt: hoe kunst, politiek en liefde samenhangen en hoe onvoorziene wendingen toekomst bieden. Een oud boek vol pleidooien voor vrijheid en verdraagzaamheid geeft hem daarbij inspiratie. Stap voor stap krijgt Jordi zicht op zichzelf en op een wereld vol maatschappelijke spanningen.

Een intrigerend, geëngageerd boek over onszelf, elkaar en de toekomst. Voor young adults.

www.clavisbooks.com

ISBN 978-9044852486

9 789044 852486